

OSCAR WILDE

Oscar Wilde: Dorian Gray arcképe

Oscar Wilde
Dorian Gray arcképe
(Részlet)

Fordította
Kosztolányi Dezső

(Részlet)

Lazi

Oscar Wilde
The Picture of Dorian Gray
Published by the Penguin Group

Fordította
Kosztolányi Dezső

A borító
David Bailly
festményének felhasználásával készült

ISBN 978-963-267-114-7

Hungarian translation © Kosztolányi
Dezső jogutóda, 1923, 2006
Hungarian edition © Lazi Könyvkiadó, 2006

A Lazi Kft. kiadása
e-mail: info@lazikiado.hu
www.lazikiado.hu

A kiadásért felel: a kiadó ügyvezető igazgatója
Lektor: Juhász Ferenc
Tördelőszerkesztő: Szentmiklósi Csaba
Borító: Koha Kolett, Szilícium Grafika
Felelős szerkesztő: Hunyadi Csaba Zsolt
Készítette: eKönyv Magyarország Kft.

Első fejezet

A műterem tele volt a rózsák gazdag leheletével, s hogy a könnyű, nyári szellő megrebbent a kert fái közt, a nyitott ajtón beáramlott az orgona nehéz szaga s a rózsaszín virágos tövisbokor gyengéd illata.

Henry Wotton lord, aki perzsa nyeregtáskákból készült kerevetén heverészett, s szokása szerint egyik cigarettáját a másik után szívta, éppen most látta meg az aranyescserje ragyogó, mézédés és mézszín virágait, melynek remegő galylyai, úgy rémlett, alig bírják el lángoló szépségüket. Időnként szálló madarak különös árnyéka suhant át a hosszú, fátolselyem függönyökön, melyek a nagy ablakról csüngtek, egy pillanatra bizonyos japános hatást keltve, s a lordnak azokra a sápadt, jáspisarcú tokiói festőkre kellett gondolnia, kik olyan művészet közegén át, mely szükségszerűen mozdulatlan, a sebesség és mozgás érzetét akarják előidézni. Kint méhek zümmögtek szomorúan; botorkálva keresték útjukat a hosszúra nőtt, kaszálatlan fűvön, vagy egyhangú makacssággal kerengtek a buján virágzó lonc aranyporos harangjai körül; mindez mintha még jobban kiemelte volna a csöndet. London elhaló moraja olyan volt itt, mint egy távoli orgona mély bűgása.

A szoba közepén festőállványra erősítve ott állott egy csodálatos, egyénien szép fiatalember egész alakos képmása, vele szemben pedig, egészen közel, ott ült maga a művész, Basil Hallward, akinek pár évvel ezelőtti hirtelen eltűnése általános feltűnést keltett, és annak idején annyi találgatásra adott okot.

Mikor a festő tekintete rátévedt a bájos és kedves alakra, melyet művészete oly pompásan adott vissza, elégedett mosoly suhant át arcán, és mintha ez a mosoly nem is akart volna továtűnni. De egyszerre fölkel, lehunyva szemét, ujjait szempillájára tette, mintha be akarna börtönözni agyába egy különös álmot, és félne, hogy fölébred belőle.

— Ez a legjobb munkád, Basil, a legjobb, melyet valaha festettél — mondotta Lord Henry álmatagon. — Okvetlenül be kell küldened jövőre a Grosvenor-tárlatra. Az akadémia csarnoka túl nagy és túl közönséges ehhez a képhez. Valahányszor odamentem, vagy annyian voltak ott, hogy nem láthattam tőlük a képeket, ami borzasztó, vagy annyi volt a kép, hogy nem láthattam tőlük az embereket, ami még rosszabb. Valóban csak a Grosvenor-tárlatra való.

— Azt hiszem, nem küldöm be sehová — felelte a festő, hátravetve a fejét azzal a furcsa mozdulattal, melyen oxfordi barátai annak idején annyit derültek. — Nem én! Sehova se küldöm be.

Lord Henry fölfonta szemöldökét, és ámulva nézett rá a vékony, kék füstrelégen át, mely délibábos göngyölegben kacskaringózott ópiummal átítatott, erős cigarettájából.

— Nem küldöd be sehová? Hát miért, édes öregem? Mi okod van rá? Micsoda alakok vagytok ti, piktorok. Mindent elkövettek, hogy nevet szerezzenek. Mihelyt aztán nevetek van, el akarjátok dobni. Ez pedig szamárság, mert a világon csak egy rosszabb dolog van annál, ha beszélnek rólunk, az pedig az, ha egyáltalán nem beszélnek rólunk. Egy ilyen képpel egyszerre fölébe kerekedhetnél a fiataloknak, az öregeket pedig féltékennyé tehetnéd, már ha az öregek egyáltalán képesek érezni valamit.

— Tudom, hogy kinevetsz — válaszolt Basil —, de csakugyan nem bírom kiállítani. Túl sokat adtam belé magamból.

Lord Henry nyújtózkodott egyet a kereveten, és felnevetett.

— Igen, tudtam, hogy kinevetsz... De akkor is nekem van igazam.

— Túl sokat adtál belé magadból? Szavamra, Basil, nem hittem, hogy ennyire hiú vagy. Aztán én semmi, de semmi hasonlóságot se látok a te göröngyös-nyers arcod, szénfekete hajad és e fiatal Adonisz között, ki olyan, mintha elefántcsontból és rózsalevelekből lenne összerakva. Drága jó Basil, ez itt Narcissus, terólad pedig — hát igen, terólad pedig lerí az értelem, ez az igazság. De a szépség, az iga-

zi szépség ott végződik, ahol az értelmes ábrázat kezdődik. Az értelem már önmagában is bizonyos túlzás, és megbontja az arc harmóniáját. Mihelyt leül az ember gondolkodni, csupa orr lesz, csupa homlok vagy más efféle szörnyűség. Nézz csak rá azokra az emberekre, kik a tudományos pályán valamire vitték. Milyen rútak mind. Kivéve persze a papokat. De a papok nem gondolkoznak. A püspök nyolcvanéves korában is folyton azt ismétli, amire tizennyolc éves ifjú korában tanították, ezért mindig bájos és kedves marad. A te titokzatos fiatal barátod, kinek nevét még nem árultad el nekem, de kinek arcképe máris elbűvölt, sohasem gondolkozik. Ebben egészen biztos vagyok. Valami buta, szép teremtés lehet, akinek mindig itt kellene lennie télen, mikor nem láthatunk virágokat, és mindig itt kellene lennie nyáron, hogy hűsítsük vele szellemünket. Ne hízelegj magadnak, Basil: csöppet se hasonlítsz hozzá.

— Nem értesz, Harry — mondta a művész. — Természetesen nem hasonlítok hozzá. Ezt nagyon jól tudom. Sőt nem is szeretnék hozzá hasonlítani. Vonogatód a vállad? Az igazat mondom. Minden testi és szellemi kiválóságban van valami végzetes, abból a fajta végzetből, mely a történelemben botladozó királyoknak szokott kijutni. Jobb, ha nem különbözünk embertársainktól. A csúnya és ostoba éli itt világát. Kedvükre ülhetnek, és bámulhatják a színjátékot. Nem tudják, mi az a győzelem, de legalább a vereséget sem ismerik. Úgy élnek, amint mindnyájunknak élnünk kellene, zavartalanul, közönyösen és nyugtalanság nélkül. Sem ők nem hoznak romlást másokra, sem őket nem bántják mások. Neked rangod, vagyonod van, Harry, nekem eszem s tehetségem, annyi, amennyi, olyan, amilyen. Dorian Gray pedig szép; s mi mindannyian meg is szenvedünk azért, amit az istenek juttattak nekünk — irtózatosan megszenvedünk.

— Dorian Gray? Hát így hívják? — kérdezte Lord Henry, és átsétált Basil Hallwardhoz a műterem másik végébe.

— Igen, így hívják. Nem akartam elárulni.

— De miért nem?

— Ezt nem tudom megmagyarázni. Ha valakit nagyon szeretek, sohasem mondom meg a nevét senkinek. Ezzel mintha kiszolgáltatnám egy részét. Lassanként megszerettem a titkolózást. Már-már ez az egyetlen dolog, amely ebbe a mai életünkbe némi rejtélyt és csodát lophat be. A legközségesebb holmi is kedves, mihelyt eldugjuk. Ha elhagyom a várost, sohasem mondom meg a környezetemnek, hová megyek. Különbben semmi örömöm se volna. Meglehet, ostoba szokás, mégis sokszor regényességet visz az ember életébe. Képzelem, milyen bolondnak tartasz most emiatt.

— Dehogysis — válaszolt Lord Henry —, dehogysis, Basil. Úgy látszik, elfelejtet, hogy házasember vagyok, és a házasság egyetlen varázsa éppen az, hogy a kétszínűsködő életet mindkét fél számára okvetlenül szükségessé teszi. Sohase tudom, hol a feleségem, és a feleségem se tudja, én mit csinálok. Ha találkozunk (olykor-olykor találkozni is szoktunk, mikor együtt ebédre hívnak), vagy színházba megyünk, komoly arccal a legképtelenebb históriákat meséljük el egymásnak. Feleségem pompásan érti ezt. Sokkal jobban, mint én. Sohase jön zavarba, ha randevúra megy, én pedig mindig. De mikor a feleségem rajtacsíp valamin, nem csinál jelenetet. Sokszor pedig jólesne, ha rendezne egy jó kis jelenetet, de mindig csak nevet rajtam.

— Nem szeretem, ha így beszélsz a házasesétedről, Harry — mondta Basil Hallward, és a kertre nyíló ajtóhoz balagott. — Azt kell hinnem, hogy nagyon is jó férj vagy, de rettenetesen szégyelled a jóságodat. Sohase mondasz erkölcsös dolgot, de sohase teszel erkölcstelen dolgot. A cinizmusod csak póz.

— A természetesség is csak póz, mégpedig a legrondább fajta! — kiáltott fel Lord Henry nevetve, s a két fiatalember együtt kiment a kertbe, letelepedett a hosszú bambuszpadra, mely egy magas babérbokor árnyékában állott. Verőfény cikázott sima levelein. A fűben fehér százszorszépek imbolgytak.

Kis szünet után Lord Henry kivette zsebóráját.

— Jaj, mennem kell, Basil — mormogta —, előbb azonban, kérlek, válaszolj arra a kérdésekre, melyet imént tettem fel.

— Melyikre? — kérdezte a festő, szemét a földre sütve.

— Hiszen jól tudod, melyikre.

— Fogalmam sincs, Harry.

— Hát jó, elmondom, melyikre. Meg kell magyaráznod, miért nem akarod kiállítani Dorian Gray képmását. Akarom tudni, hogy mi az igazi oka.

— Már mondtam, mi az igazi oka.

— Nem, nem mondtad. Azt mondtad, azért, mert nagyon sokat adtál belé magadból. Hát ez gyerekes kifogás.

— Harry — szólta Basil Hallward egyenesen a szemébe nézve —, minden kép, melyet érzéssel festettek, a festő arcképe, nem a modellé. A modell pusztán véletlen ürügy. Nem ő tárja föl önmagát a festőnek, inkább a festő tárja föl önmagát a színes vásznon. Azért nem akarom kiállítani az arcképet, mert attól tartok, hogy megmutattam benne tulajdon lelkem titkát.

Lord Henry felnevetett.

— És mi ez a titok? — kérdezte.

— Majd elmondom — válaszolt Hallward, de arcára zavar ült ki.

— Csupa fül vagyok, Basil — folytatta barátja és ránézett.

— Nem sokat lehet erről mondani, Harry — felelt a festő —, és attól félek, meg se érted. Talán el se hiszed.

Lord Henry mosolygott, lehajolt, egy rózsaszín szirmú százszorszépet tépett a fűből, és vizsgálgatta.

— Biztos vagyok, hogy megértem — mondta, és figyelmesen nézte a kis aranylót, fehér szegélyes korongot —, s hogy elhiszem-e? Én mindent elhiszek, ami teljesen hihetetlen.

Virágokat rázott a szél a fákról, s a nehéz orgonagallyak csillagos fürtjeikkel ide-oda mozogtak az ájult levegőben. Szöcske kezdett ciripelni a part mentén, s egy hosszú, vékony szitakötő kék fonálként libegett tova barna

tüllszárnyán. Lord Henrynek úgy rémlett, mintha hallaná Basil Hallward szíve dobogását, és kíváncsi volt, most mi következik.

— Mindössze erről van szó — szólta a festő kisvártatva. — Két hónappal ezelőtt nagy estélyre mentem Lady Brandonhoz. Tudod, nekünk, szegény művészeknek hébe-hóba társaságban is kell mutatkoznunk, hogy megmutassuk a közönségnek, mégse vagyunk vademberek. Te mondtad nekem egyszer, hogy frakk és fehér nyakkendő által mindenki művelt ember hírébe keveredhet, még a tőzsdei alkusz is. Hát vagy tíz percig lehettem a teremben, beszélgettem a hatalmas, fölpiperézett delnőkkel és az undok akadémikusokkal, mikor hirtelen észrevettem, hogy valaki engem néz. Félig odafordultam, és akkor pillantottam meg először Dorian Grayt. Mikor tekintetünk összeért, éreztem, hogy elsápadok. Furcsa rettegés kerített hatalmába. Tudtam, hogy szentől szembe kerültem valakivel, kinek pusztá egyénisége annyira igéző volt, hogy ha engedek neki, lebírja egész valómat, egész lelkemet, sőt egész művészetemet is. Külső befolyást sohase tűrtem életemben. Te is tudod, Harry, mennyire független vagyok természetemnél fogva. Mindig a magam ura voltam, legalábbis addig, míg nem találkoztam Dorian Gray-jel. Aztán — de nem tudom, hogy magyarázzam meg neked — mintha valami azt súgta volna, hogy örvény peremén állok. Az a különös érzésem támadt, hogy a Végzet még ritka gyönyörököt és ritka bánatokat tartogat számomra. Félni kezdtem, és sarkon fordultam, hogy kimenjek a teremből. Nem a lelkiismeret unszolt erre: csak a gyávaság. Nem is nagyon dicsekszem vele, hogy megpróbáltam szökni.

— Lelkiismeret és gyávaság tulajdonképpen egy és ugyanaz, Basil. A lelkiismeret a cég bejegyzett neve. Csak ez a különbség.

— Nem hiszem el, Harry, és azt se hiszem, hogy te elhized. Ellenben bármi volt is az indítóokom — lehet, hogy a büszkeség volt, mert valaha nagyon büszke voltam —, két-

ségtelenül az ajtó felé iparkodtam. Itt, gondolhatod, Lady Brandonba botlottam. „Csak nem szökik el ilyen korán?” — rikácsolta. Tudod, milyen sipító-éles hangja van.

— Hogyne. Pont olyan, mint a páva, csak éppen hogy nem olyan szép — mondta Lord Henry, és vékony, ideges ujjaival összemarcangolta a szászorszépet.

— Nem tudtam lerázni a nyakamról. Odavonszolt az uralkodóház jelen lévő tagjaihoz, csillagos, térdszalagrendes urakhoz és nemes delnőkhöz, kik mind óriás hajéket és papagájorrot viseltek. Úgy beszélt rólam, mint legkedvesebb barátjáról. Egyetlenegyszer találkoztam vele aze-lőtt, de fejébe vette, hogy én leszek az estély hőse. Azt hiszem, valamelyik képem nagy sikert aratott akkortájt, legalábbis sokat fecsegték róla az egypennys lapok, ami a tizenkilencedik században a halhatatlanság fokmérője. Egyszerre csak szemtől szemben álltam azzal a fiatalemberrel, kinek egyénisége annyira felkavart. Egészen közel voltunk, majdnem érintettük egymást. Tekintetünk újra találkozott. Meggondolatlanság volt tőlem, de arra kértem Lady Brandont, mutasson be neki. Vagy talán nem is volt akkora meggondolatlanság. Egyszerűen elkerülhetetlen volt. Bemutatás nélkül is megszólítottuk volna egymást. Ebben biztos vagyok. Dorian is ezt mondta később. Ő is érezte, a sors akarata volt, hogy megismerkedtünk.

— És hogy írta le Lady Brandon ezt a csodálatos fiatalembert? — kérdezte a barátja. — Tudom, vendégeiről rendszeren gyors jellemzést szokott adni. Emlékszem, egyszer odahurcolt engem is egy tagbaszakadt, vörös arcú öregúr-hoz, ki csupa rendjel és szalag volt. Elképesztő titkokat sziszegett a fülembe tragikus suttogással, melyet a teremben különben mindenki meghallhatott. Én egyszerűen faképnél hagytam. Magam szeretem fölfedezni az embereimet. Lady Brandon ellenben pont úgy kezeli a vendégeit, mint az árverési kikiáltó a holmiját. Vagy agyonmagyarázza őket, vagy tücsköt-bogarat összebeszél, csak éppen azt nem mondja el, amit tudni akarnánk.

— Szegény Lady Brandon! Nagyon szigorú vagy hozzá, Harry — mondta Hallward szórakozottan.

— Ugyan, öregem, szalont akart nyitni, de kávéház lett belőle. Mire föl becsüljem őt? De mondd, mit mondott Dorian Grayról?

— Körülbelül ezt: „Bájos fiú. Szegény jó édesanyja meg én a legjobb barátnők voltunk. Hogy mit csinál, egészen elfelejtettem. Talán nem is csinál semmit... de igen, zongorázik — vagy ugyebár hegedül, kedves Gray úr?” Mindketten elneveltük magunkat, és tüstént összebarátkoztunk.

— A nevetés nem rossz kezdete a barátságnak, és végnek föltétlenül a legjobb — mondotta a fiatal lord, és új százszorszépet szakított.

Hallward a fejét rázta.

— Te nem érted, Harry, mi a barátság — mormolta —, és ezért azt se értheted, mi a gyűlölet. Te mindenkit szeretsz, ami azt jelenti, hogy neked mindenki közömbös.

— Milyen szörnyen igazságtalan vagy! — kiáltott Lord Henry hátratulva kalapját és fölnézve a kis felhőkre, melyek mint kibomlott fényes-fehér selyempázmák libegtek a nyári égboltozat üreges türkizén. — Igen, szörnyen igazságtalan vagy. Én szigorúan osztályozom az embereket. Barátaimat a szépek, ismerőseimet a jellemesek, ellenségeimet az okosak közül választom ki. Ellenségeink kiválasztásában sohase lehetünk eléggé óvatosak. Egyetlenegy ellenségem sincs, aki tökfilkó volna. Többé-kevésbé mind okosak, s így aztán becsülnek engem. Nagyon hiú vagyok? Szerintem igen.

— Azt hiszem, tényleg hiú vagy, Harry. De a fönti osztályozás szerint csak az ismerősöd lehettek.

— Ugyan, Basil, te sokkal több vagy nekem, mint az ismerősöm.

— De sokkal kevesebb, mint a barátod. Olyan testvérféle, igaz?

— Na, a testvérem, az nem. A testvéreimet csak hagyjuk. Bátyám semmi áron se akar meghalni, és úgy látszik, öcsém se hajlandók erre.

— Harry! — kiáltott fel Hallward, szemét morcolva.

— Jó, jó, öregem, nem egészen komolyan mondom. De mit tegyek, ösztönös megvetést érzek az atyafiságom iránt. Talán azért, amiért egyikünk se tudja elviselni másokban a saját hibáit. Nekem nagyon rokonszenves, hogy az angol demokrácia utálja a felső tízezer úgynevezett bűneit. A tömegek úgy érzik, hogy iszákosnak, butának, erkölcstelennek lenni csak az ő előjoguk, és az arisztokrata, aki ilyesmire vetemedik, mintegy az ő vadászterületükre merészkedik. Roppant mulatságos volt, mennyire megbotránkoztak, mikor szegény Southwark válópörét tárgyalták. De azért kötve hiszem, hogy a proletariátus akár tíz százaléka erkölcsösen élne.

— Egy árva szót se hiszek abból, amit mondasz, sőt meg vagyok győződve, Harry, te magad se hiszed.

Lord Henry megsimogatta hegyes, barna szakállát, és sima ébenfa botjával megkoppintotta finom bőrből készült cipője hegyét.

— Mennyire angol vagy, Basil! Ezt már másodszor jegyzed meg. Ha egy gondolatot közlünk vérbeli angollal — ami mindig meggondolatlanság —, esze ágában sincs megvizsgálni, hogy gondolatunk helyes-e vagy sem. Csak azt veszi számba, hisz-e benne, aki mondta. Ellenben a gondolat értéke semmiféle összefüggésben sincs azzal, hogy őszintén beszél-e az, aki mondja. Sőt minél kevésbé őszinte az ember, annál inkább valószínű, hogy gondolata épkezláb, mert akkor nem másítja el se az akarata, se a vágya, se az előítélete. Különben nem óhajtok veled politikáról, társadalomtudományról vagy metafizikáról vitázni. Az embert jobban szeretem, mint az elveket, és azokat az embereket, kiknek semmiféle elvük nincsen, legjobban szeretem. Beszélj még Dorian Grayról! Gyakran találkoztok?

— Minden egyes nap. Boldogtalan volnék, ha nem látnám mindennap. Meg se tudnék már lenni nélküle.

— Milyen furcsa. Azt hittem, te csak a művészettel törődsz.

— Most ő számomra a művészet — mondta a festő komolyan. — Néha azt hiszem, hogy a világ történetében csak két nevezetes korszak van. Az egyik az, mikor a művészetben új kifejezőeszköz tűnik föl, a másik pedig az, mikor a művészetben új egyéniség tűnik föl. Ami az olajfestés föltalálása volt a velenceieknek, ami Antonius arca a kései görög szobrászatnak, valamikor az lesz énnekem Dorian Gray arca. Nemcsak azért, mert őt festem, őt rajzolom, őt tanulmányozom. Természetesen ezt is megtettem. De ő sokkal több nekem, mint egy modell. Nem mondom, hogy elégedetlen vagyok azzal, amit róla festettem, vagy hogy Dorian Gray szépsége olyan, hogy a művészet ki se tudja fejezni. Nincs semmi se, amit a művészet ki ne tudna fejezni, és tudom, hogy az, amit a vele való találkozásom óta csináltam, jó munka, életem legjobb képe. De az egyénisége — bárcsak értenéd — valami különös úton merőben új művészi szemléletet, merőben új stílust sugallt. Másképpen látom a dolgokat, másképpen gondolkozom róluk. Most az életet olyan módon ragadom meg, ahogyan azelőtt rejtve maradt előttem. „Megálmodják a formát, nappali gondolat-tal” — ki is mondja ezt? Elfelejtettem, de Dorian Gray éppen ez volt számomra. Ennek a fiúnak pusztá látása — mert ő nekem csak fiú, noha túl van már a huszadik évén —, a pusztá jelenléte — jaj, alig hiszem, hogy el tudod képzelni, mi mindent jelent nekem. Anélkül hogy tudná, egy új iskola vonalait tárja föl, azt az iskolát, mely egyesíti magában a regényes szellem minden szenvedélyét s a görög szellem minden tökélyét. Lélek és test harmóniája, milyen nagy dolog ez. Mi, örültek, különválasztottuk ezt a kettőt, és kitaláltunk egy realizmust, mely közönséges, s egy idealizmust, mely üres. Henry, ha tudnád, mit jelent nekem Dorian Gray! Emlékszel arra a tájképekre, melyért Agnew azt az óriási összeget ígérte, de én mégse tudtam tőle megválni? Életem egyik legjobb képe. És miért? Mert amíg festettem, Dorian Gray melletttem ült. Valami furcsa áram sugárzott

át belőle énbelém, és életemben először láttam az erdős lapályon azt a tüneményt, melyet folyton kerestem, de eddig sohase találtam meg.

— Hát ez csakugyan különös. Meg akarok ismerkedni Dorian Grayjel.

Hallward fölpattant székéről, s le-föl járkált a kertben. Kis idő múltán visszajött.

— Harry — mondta —, Dorian nekem egyszerűen csak művészi indíték. Te semmit se látnál benne. Én mindent látok benne. Mindig ott van a műveimben, akkor leginkább, mikor látszólag nyoma sincsen. Ő, amint mondtam, egy modor sugalmazója. Bizonyos vonalak hajlatában lelem meg őt, bizonyos színek ékességében és finomságában. Igen.

— Hát akkor mért nem állítod ki az arcképét? — kérdezte Lord Henry.

— Mert akaratom ellenére is kifejeztem benne azt a sajátos művészi bálványozást, melyről neki sohase beszéltem. Ő semmit se tud róla. Nem is fog. De a világ megsejtheti. És nem akarom levetkőztetni az ő hitvány, fürkésző szemük előtt. A szívemet sohase fogják górcső alá venni. Nagyon sok van belőlem ebben a képben, Harry, nagyon is sok.

— A költők nem olyan aggályosak, mint te. Ők tudják, hogy a szenvedélyt közzé kell tenni. Manapság egy megtört szív számos kiadást megér.

— Gyűlölöm érte őket! — kiáltott Hallward. — A művésznek szép dolgokat kell alkotnia, de nem szabad semmit se beleadni tulajdon életéből. Olyan korban élünk, mikor a művészetet az önéletrajzírás egy formájának tekintik. Elvesztettük a szépség iránt való elvont érzékünket. Egy nap majd megmutatom a világnak, mi az. És éppen ezért a világ sohase látja meg Dorian Gray arcképét.

— Azt hiszem, nincs igazad, Basil, de nem vitatkozom veled. Csak a szellemi heréltek szoktak vitatkozni. Mondd csak, nagyon szeret téged Dorian Gray?

A festő pár pillanatig tétovázott.

— Kedvel — válaszolt szünet után —, tudom, hogy kedvel. Persze mértéktelenül hízelgek neki. Különös örömöm telik benne, hogy olyasmiket mondjak neki, melyeket tudom, később megbánok. Többnyire nagyon kedves hozzám, ülünk a műteremben, és csevegünk erről-arról. Néha azonban szörnyen figyelmetlen, mintha kedvét lelné abban, hogy fájdalmat okozzon nekem. Ekkor érzem, Harry, hogy olyan valakinek adtam oda egész lelkem, aki úgy bánik ezzel a lélekkel, mint a gomblyukába való virággal, mint valami hegye piperével, mely csak hiúságának hízeleg, mint egy nyári napra szóló dísszel.

— A nyári nap azonban hosszú, barátom — mormogta Lord Henry. — Lehet, hogy te hamarabb belefáradsz, mint ő. Szomorú elgondolni, de semmi kétség, hogy a Szellem túléli a Szépséget. Ez magyarázza azt is, hogy annyi gyötrellemmel igyekszünk magunkat túlművelni. A létért folyó vad harcban szükségünk van valamire, ami nem mulandó, és így megtöltjük lelkünket mindenféle limlommal és adattal, abban az oktondi reményben, hogy majd ezzel álljuk meg helyünket. A mindenben tájékozott ember — ez a modern eszmény. És a mindenben tájékozódott ember lelke rettenetes valami. Olyan, mint a régiségkereskedés, csupa monstrum vastag porréteg alatt, s minden az árán felül becsülve. Mégis azt hiszem, te unsz rá előbb. Egy szép napon rátekintesz barátodra, úgy érzed majd, mintha el lenne kisé rajzolva, vagy kezdesz nem szeretni rajta egy színhatást vagy más egyebet. Erre keserű szemrehányást teszel neki magadban, és komolyan arra gondolsz, hogy nem szépen viselkedett veled. Legközelebb aztán, mikor meglátogat, egészen hideg és közönyös leszel hozzá. Ez bizony szomorú dolog lesz, mert megváltoztat téged. Amit meséltél, az valóságos regény, a művészet regényének nevezhetném, de az effajta költészetben az a legrosszabb, hogy végül költőitlené tesz bennünket.

— Ne beszélj így, Harry. Amíg élek, Dorian Gray egyénisége uralkodni fog rajtam. Te nem érezheted azt, amit én érzek. Te folyton változol.

— Jaj, drága barátom, épp ezért érezhetem. A hűségesek csak a hétköznapi oldalát ismerik a szeretetnek; a hűtlenek ismerik a szeretet tragédiáit.

Lord Henry meggyújtott egy szál gyufát finom ezüstdobozán, s olyan öntudatosan és elégedetten kezdte szívni cigarettáját, mintha ebben az egy mondatban összefoglalta volna az egész világot. Csipogó verebek zörögtek a borostyán zöld, lakkos levelei közt, s a fellegek kék árnyai úgy surrantak el a fűvön, mint a fecskék. Milyen kedves volt a kertben. És milyen kellemes mások érzéseit tudni — sokkal kellemesebb, mint a gondolataikat ismerni. Az ember tulajdon lelke és egy barátja szenvedélye — ezek az élet igazán varázsos értékei. Csendes örömmel rajzolta maga elé az unalmas ebédet, melyet elmulasztott, amiért ily sokáig maradt Basil Hallwardnál. Ha nagynénjéhez megy, ott bizonyára találkozik Lord Hoodbodyval, s ott csak a népkonyháról és az új munkáslakótelepek szükségességéről folyt volna a társalgás. Minden társadalmi osztály azoknak az erényeknek fontosságát prédikálja, melyek gyakorlására semmi szükség saját életében. A gazdag a takarékoság becses voltáról beszél, és a henye a munka méltóságáról áradozik. De jó, hogy megúsza mindezt! Amint nagynénjére gondolt, mintha eszébe jutott volna valami. Hallwardhoz fordult, és megszólalt:

— Most jut eszembe valami!

— Micsoda, Harry?

— Hogy hol hallottam én már Dorian Gray nevét.

— Hát hol hallottad? — kérdezte Hallward kissé komoran.

— No ne nézz ily morcosan, Basil. A nagynénémnél hallottam, Lady Agathánál. Ő mesélte, hogy találkozott egy kedves fiatalemberrel, aki megígérte neki, hogy segít a jótékonyági akcióiban, és Dorian Graynek hívták. Meg kell azonban jegyezmem, azt egy szóval se mondta, hogy jóképű. A nőknek semmi érzékük a szépség iránt. Legalábbis az erényes nőknek. Azt mondotta róla, hogy nagyon komoly és

jó fiú. Én pedig nyomban egy pápaszemes, nagyon szeplős, kopaszodó alakot képzeltem el, aki folyton csetlik-botlik. Ha akkor tudom, hogy ez a te barátod...

— Szerencse, hogy nem tudtad.

— Miért?

— Nem akarom, hogy megismerd.

— Nem akarod, hogy megismerjem?

— Nem.

— Dorian Gray úr a műteremben van — mondta az inas, aki lejött a kertbe.

— Most legalább be kell mutatnod! — kiáltott Lord Henry kacagva.

A festő az inashoz fordult, aki hunyorgatva állt a verőfényben.

— Kérje meg, Parker, Gray urat, hogy várjon kicsit: pár pillanat múlva megyek.

Az inas meghajolt, és visszament a kerti úton.

Basil ránézett Lord Henryre.

— Dorian Gray a legjobb barátom — mondta. — Egyszerű, áldott lélek. Amit a nagynénéd mondott róla, az szóról szóra igaz. Ne rontsd el! Ne próbálj hatni rá. Ártanál neki. Nagy a világ, és annyi érdekes ember szaladgál benne. Ne vedd el tőlem azt az egyet, aki művészetem minden varázsát adja: az életem, a művészetem függ tőle. Én bízom benned, Harry.

A festő lassan beszélt, és szavai mintha akarata ellenére szakadoztak volna ki belőle.

— Szamárságokat beszélsz — mondta Lord Henry mosolyogva, aztán karon fogta Hallwardot, és elindult vele befelé a házba.